

Vlaams
Parlement

ingediend op **1420** (2017-2018) – Nr. 1
19 december 2017 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Orry Van de Wauwer

over de evaluatie van het Kunstendecreet

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde, Herman Wynants;

Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Kathleen Krekels, Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Peter Wouters;

Cindy Franssen, Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Tine Soens;

Imade Annouri.

INHOUD

I.	Toelichtingen	4
1.	Herman Baeten.....	4
2.	Delphine Hesters.....	6
3.	Leen Laconte	8
II.	Vragenronde	11
1.	Orry Van de Wauwer	11
2.	Katia Segers.....	12
3.	Marius Meremans.....	13
4.	Bart Caron	13
III.	Antwoordenronde	14
1.	Herman Baeten.....	14
2.	Delphine Hesters.....	15
3.	Leen Laconte	16
	Gebruikte afkortingen.....	18

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

Op 26 oktober 2017 organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting over de evaluatie van het Kunstendecreet. De presentaties zijn terug te vinden als bijlage op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichtingen

1. Herman Baeten

Herman Baeten, voorzitter van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC, herinnert er bij het begin van zijn uiteenzetting aan dat het advies van de sectorraad dateert van 13 januari 2017. Er zijn sindsdien nog stappen in de evaluatie gezet en al enkele bijsturingen gebeurd, maar de meeste punten uit het advies blijven overeind.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed staat nog steeds achter het Kunstendecreet, onderstreept hij, al zijn zeker aanpassingen nodig. Men moet er zich evenwel voor hoeden het hele decreet te gaan herschrijven voor er voldoende evaluatie is geweest. De raad is alvast gerustgesteld door de belofte van minister Sven Gatz om bepaalde punten aan te pakken.

Het eerste element van het advies is dat het format grondig herzien moet worden. Herman Baeten noemt het format een keurslijf waarin iedereen gedwongen wordt. Hij waarschuwt voor te veel kwantificering van functies, al heeft hij begrip voor de behoefte aan enige weging. Het gevaar is evenwel dat daardoor te weinig aandacht gaat naar het inhoudelijke aspect, in dit geval het artistieke. Grote organisaties zijn goed geëquipeerd om dergelijke kwantificering voor te stellen maar individuele kunstenaars zien ertegen op.

Herman Baeten attendeert daarbij op de planningslast in het algemeen, die zeer veel tijd vergt. Hij vraagt of voor gesubsidieerde organisaties als rapportering een jaarverslag niet volstaat in plaats van het nu omslachtige actieplan en activiteitenverslag. Een mogelijke oplossing is het invoeren van hoorzittingen, waarop iedere organisatie zich kan voorstellen en vragen van de beoordelaars kan beantwoorden.

De spreker onderstreept het belang van de professionaliteit van de beoordeling. Alle beoordelaars moeten beschikken over de nodige expertise. Hij vermeldt kennis van de sector, beleids- en beheerervaring, onafhankelijkheid en deontologie. Men mag zich niet tevreden stellen met een team dat een doorsnede is van de maatschappij. Het gevaar dat beoordelaars tegelijk rechter en partij zijn als ze zo dicht bij de sector staan, kan men afwenden door de samenstelling van het team op geregelde basis te wisselen. In elk geval moet er open kaart gespeeld worden over alle mandaten van de beoordelaars.

Wat de objectiviteit van de voorzitters betreft, geeft Herman Baeten toe dat totale onafhankelijkheid niet bestaat en dat over smaak discussiëren heel moeilijk is. Twee kenners kunnen een tegenovergestelde mening hebben over eenzelfde voorstelling.

Het streven naar gelijkheid tussen de commissies is volgens Herman Baeten zeker niet gelukt. De adviescommissie heeft in de aanloop een grotere rol gespeeld dan gedacht. De vraag is welke rol de commissie moet spelen in de toekomst. Wat is het belang van het voorzittersoverleg geweest? Heeft men in elke commissie op dezelfde manier geoordeeld en gewogen? De spreker vindt dat het toeval voortaan een kleinere rol mag spelen.

Ten aanzien van het begrippenapparaat bepleit Herman Baeten semantische duidelijkheid. Hoe worden de functies uitgelegd en hoe kan men voorkomen dat commissies daar verschillend mee omgaan? Moeten commissieleden mee oordelen in een andere commissie? Moeten sommige dossiers twee keer beoordeeld worden?

Het zakelijke aspect wordt beoordeeld door de administratie. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt dat deze beoordeling niet afhankelijk mag zijn van één persoon. De sector kan bijvoorbeeld moeilijk begrijpen dat een organisatie bijvoorbeeld na jaren van positieve beoordeling ineens een negatief zakelijk advies krijgt. Gevaarlijker nog wordt het als ook de artistieke commissie zich met het zakelijke gaat bezighouden. Dat vereist immers minimale kennis van zaken. Herman Baeten waarschuwt voor foutieve interpretaties van bijvoorbeeld salarissen, terwijl andere bedragen onzichtbaar blijven omdat de betrokkenen zelfstandig zijn of betaald worden door een vennootschap. Gelukkig zijn deze elementen uit het uiteindelijke advies weggelaten, maar ze hadden er nooit mogen instaan.

De tijdsdruk mag niet leiden tot overhaast werk en het vergeten van dingen. Verder moeten repliek- en verhaalrecht gelijk worden dan in de huidige regeling, waarin alleen het eerste over de inhoud kan gaan, terwijl het tweede beperkt is tot fouten in de interpretatie. Het aantal categorieën in de ranking is hallucinant en vormt een voorbeeld van de te verregaande kwantificering.

Dat er uiteindelijk bij de beslissing politieke invloed wordt uitgeoefend, is bekend, maar dit moet wel transparant verlopen.

Hij onderstreept het belang van de mogelijkheid dat aanvragers hun eigen ding kunnen doen. De visienota van de minister was niet strikt en niet scherp genoeg. Individuele of stilistische bewegingen werden in het verleden vaak gerealiseerd door mensen die tegen de stroom ingingen. Te enge hokjes bieden daarvoor te weinig ruimte. Net daarom ook is er zo weinig instroom van de individuele kunstenaar in het Kunstendecreet. Die voelt er zich niet in thuis.

Daarop toont Herman Baeten een dia (zie bijlage 1) met de wensen van de raad op korte termijn. Ze kwamen aan bod in een gesprek met minister Sven Gatz op 9 oktober, die deze bijstellingen lijkt te willen uitvoeren, wat de spreker een heel goede zaak vindt.

Herman Baeten besluit dat objectieve beoordelingen altijd problematisch zullen blijven, hoe ingewikkeld men het telsysteem ook maakt. Zelfs in de wetenschap wordt gewaarschuwd voor overdreven kwantificering. Kwaliteiten tot meetbare eigenschappen reduceren, blokt ook a priori dissidentie en vernieuwing af. De kunstenaar moet centraal blijven staan. Wie gearriveerd is, laat het koud dat hij in een hokje wordt geduwd, maar het probleem is wel reëel voor jonge kunstenaars. In dat verband waarschuwt hij nogmaals om niet uitsluitend gevestigde organisaties en structuren naar voren te brengen. In de strijd tegen het gevreesde mattheuseffect in de kunstensector, pleit hij ervoor een groter aandeel te reserveren voor projectsubsidies, die dan uiteindelijk, zij het niet noodzakelijk, kunnen leiden tot een structurele erkenning.

Tot slot deelt hij mee dat het debat in de SARC over de toekomst van het kunstenbeleid niet afgelopen is, maar doorgaat in het licht van het beleid na 2019. Een vraag daarin is bijvoorbeeld in hoeverre Kunsten en Erfgoed uit elkaar blijven dan wel dezelfde richting uitgaan. Een andere vraag is of de spreiders – de presentatieplekken – voortaan niet meer kansen moeten krijgen, maar ook dat is een moeilijke zaak. Wie reeds subsidies krijgt, kan immers een deel

daarvan inzetten om zijn prijs te verlagen op de markt, waardoor anderen kansen mislopen.

2. Delphine Hesters

Delphine Hesters, medewerker Onderzoek en Beleid bij Kunstenpunt, toont een dia (zie bijlage 2) van de hoofdpunten van de diagnose. De betrokkenen, met name de administratie, de beoordelaars, de indieners, de SARC en oKo staan achter die lijst.

De kern van het Kunstendecreet wordt volgens haar gevormd door de centrale positie van de kwaliteit van het artistieke verhaal, de zelfprofilering door de indieners – die zelf aan de hand van functies en disciplines hun artistieke plannen omschrijven, die vervolgens het budget bepalen – zonder formattering vooraf, en de kwaliteitsbeoordeling door expertpanels. Voor Kunstenpunt moet daar niets aan veranderen. Deze punten moeten integendeel weer naar voren gebracht worden nadat ze door de procedurele elementen op de achtergrond zijn geraakt. Ook in het buitenland wordt deze aanpak van het beleid als vooruitstrevend beschouwd en geapprecieerd.

Het beoordelingssysteem heeft als kern een gesprek tussen een divers samengestelde groep van experts. Over de expertise van de beoordelaars zijn terecht vragen gesteld, omdat velen een ongeloofwaardig brede expertise aangeven. Opdat die voldoende breed en diep zou zijn, stelt Kunstenpunt voor dat elke expert één enkele hoofdiscipline aangeeft, eventueel aangevuld met één of twee nevendisciplines. Op grond daarvan worden dan de commissies samengesteld. Verder vraagt Kunstenpunt aandacht voor de opleiding van beoordelaars. Kunstenpunt wil hen ook graag bijkomende expertise verstrekken.

De samenstelling van de commissies is cruciaal, want meerstemmigheid vormt de basis van een legitiem oordeel. Delphine Hesters erkent dat de administratie daar al veel aandacht aan besteedt, maar het moet nog beter. Zo blijkt thans dat de matching van functies niet altijd meerstemming genoeg verloopt, wat bijvoorbeeld de discussie over participatie heeft aangewakkerd, omdat het altijd over dezelfde, onvermijdelijk particuliere stem ging. Verder moet men naast disciplines en functies, ook zorgen voor voldoende en meerstemmige expertise op het vlak van het interculturele, gender, het zakelijke, de organisatieschaal en de posities in het veld. Er is ook meer transparantie nodig over de manier waarop dossiers vergeleken worden, waar de gelijkwaardigheid zit van degene die op dezelfde stapel terechtkomen en hoe de samenstelling van de commissie daarbij komt.

Naast de expertise en de samenstelling is het derde cruciale element de ruimte voor gesprek, die nodig is voor een collectief verhaal en voor een kritische afstand. De nodige tijd daarvoor was er nu niet altijd.

De administratie stelt voor om voortaan te werken met commissies die een vaste kern hebben maar ook wisselende leden. Kunstenpunt onderschrijft dit idee. Een vaste kern is niet alleen belangrijk voor de opbouw van expertise, visie en gedeelde taal maar ook voor de wederzijdse controle. Bij uitsluitend wisselende samenstelling is het risico groter dat een particuliere stem het oordeel naar zijn hand of agenda zet. Delphine Hesters suggereert om bij de aanpassing de rol van de adviescommissie ruimer te bespreken.

Een probleem van het huidige systeem is dat een louter individuele beoordeling van dossiers plaatsvindt en dat er daardoor geen zicht is op het landschap. Ter remediëring is het nodig om de kennis van het landschap bij te spijkeren met een scherpere landschapstekening en een visienota. Zaak is evenwel dat een

grondigere kennis weliswaar nodig is maar niet afdoende. Essentieel is een inhoudelijke landschapsoefening nadat de dossiers samengelegd zijn. Na het kwaliteitsoordeel over de individuele dossiers kan een herschikking plaatsvinden, die rekening houdt met evenwichten, samenhang en prioriteiten. Dit moet gebeuren met het oog op een gelaagd en divers landschap, zoals het in de visienota van de minister beschreven staat. De opvolging van de instroom kan onderdeel uitmaken van dergelijke inhoudelijke oefening, net als diverse uitingen van een discipline, de samenhang van de keten en de samenwerkingsverbanden.

De effecten daarvan maakt Delphine Hesters aanschouwelijk aan de hand van een fictief voorbeeld op enkele dia's (zie bijlage 2). Drie commissies beoordelen samen 28 dossiers, waarvan er uiteindelijk 25 gerankt worden. In die rangschikking wordt ergens een streep getrokken naargelang het budget, waarna de minister indien nodig nog kan bijsturen. Dat is zoals het nu gebeurt, met een ranking puur op basis van individuele beoordelingen van artistieke kwaliteit. Ook rekening houden met het landschap volgens bepaalde parameters, zoals Kunstenpunt voorstelt, kan pas in de laatste stap. Ze onderstreept dat deze oefening enkel gebeurt binnen de groep met een positief advies en alleen als het budget niet volstaat voor alle dossiers. Mogelijk kan ook blijken dat een dossier onder de streep terecht komt, omdat er al meerdere, erg gelijkende boven zitten.

Ze herhaalt nogmaals dat de oefening binnen het inhoudelijke valt, dus binnen de fase waarin experts adviseren. De oefening vereist dat dossiers van logische gehelen worden samengebracht, ook al kunnen zij nooit volkomen afgelijnd worden. Kunstenpunt suggereert om alvast te beginnen met de hoofddisciplines uit het Kunstendecreet: beeldende kunst, muziek, podiumkunsten enzovoort, mogelijk gevolgd door een tweede stap waarin het geheel wordt bekeken. De vraag wie daaraan kan werken, beantwoordt de spreker met vertegenwoordiging uit de betrokken commissies. Mogelijk kunnen voorzitters meerdere commissies van dezelfde hoofddiscipline doen. Het werk aan de inhoudelijke integratie is nog niet af. In elk geval rijzen daardoor ook vragen over de neutrale voorzittersrol, die immers ook inhoudelijk wordt.

Wat het evenwicht tussen de artistieke en de zakelijke beoordeling betreft, stelt Kunstenpunt voor om in de plaats van de huidige vijfpuntenschaal drie categorieën te hanteren, bijvoorbeeld de categorieën rood, oranje en groen. Hoewel dat al een verbetering is, blijven echter mogelijk soortgelijke effecten optreden, waardoor het zakelijke oneigenlijk de overhand krijgt. Kunstenpunt stelt voor om zakelijke kwaliteit als voorwaarde voor subsidie te zien, getoetst volgens strenge minimumnormen. Als zij aanwezig is, moet zoveel mogelijk de artistieke volgorde spelen. Uiteraard moet bij oranje de mogelijkheid bestaan dat de administratie wegen naar remediëring suggereert.

Tot slot gaat Delphine Hesters in op het format. Kunstenpunt stelt voor om bij de indiening te kiezen voor een open format met een maximumaantal pagina's. De indieners zijn zelf verantwoordelijk voor de helderheid van hun boodschap. Zij moeten alle informatie aanreiken die de beoordelaars nodig hebben voor hun oordeel. De administratie kan gemakkelijk een vademecum uitgeven, want ook in het huidige kiosksysteem zijn de verwachtingen voor alle criteria al bekend. Wat thans wel ontbreekt maar voortaan zou moeten kunnen, is dat de indieners zelf hun werking of project als een geïntegreerd verhaal naar voren brengen.

Tot slot blijft de vraag open of het criterium van het interculturele wel of niet door elke speler moet ingevuld worden. Men zou kunnen opteren voor het principe 'pas toe of leg uit'. Iedereen kan argumenteren waarom hij niet met het thema bezig is.

3. Leen Laconte

Leen Laconte, directeur oKo, legt uit dat oKo bepleit om het Kunstendecreet open te laten, te concretiseren wat er geconcretiseerd moet worden in de uitvoeringsbesluiten, en het draaiboek te zien als de plek bij uitstek waar verbeteringen opgenomen moeten worden.

Ze licht de standpunten van oKo toe. Er is het voorbije jaar al veel ter tafel gekomen. OKo sluit zich op veel punten aan bij de evaluaties van de partners, de administratie, de VVSG en het Kunstenpunt. Zelf schreef oKo twee uitgebreide documenten, een over de structurele ronde en een over de projectenrondes. Ze zijn zeer gedetailleerd en bevatten samen meer dan veertig pagina's concrete voorstellen, die volgens haar nog altijd staan als een huis.

In de plaats van dat allemaal nogmaals te herhalen, keert ze even terug naar de oorsprong van het Kunstendecreet. Het doel was een decreet zonder tussenschotten. Een aantal jaar geleden constateerde men dat het Kunstendecreet veel goede elementen bevatte, maar dat zich bij de uitvoering ook een paar pijnpunten manifesteerden. Die hadden te maken met het eenzijdig kijken vanuit een disciplinaire of werkvormgerelateerde invalshoek. Door schotten tussen disciplines en werkvormen werd inhoudelijke beoordeling, innovatie en dynamiek in de sector bemoeilijkt. Er was sprake van verkokering en behoudsgezindheid. Het idee ontstond om organisaties toe te laten om het eigen artistieke DNA en de dynamiek beter in kaart te brengen, om op een open wijze het hele verhaal te kunnen doen in een aanvraagformulier.

Zo is het idee van de functies ontstaan waarbij de hybridisatie, integraliteit en multifunctionaliteit kunnen bijdragen aan een kwaliteitsvol en gevarieerd kunstenlandschap, dat samengesteld is uit inhoudelijk waardevolle en complementaire projecten. Daarom werden de kunstenorganisaties uitgedaagd om hun praktijk vanuit een andere invalshoek te bekijken dan hun disciplinaire activiteit of werkvorm. Deskundigen werden aangesteld met ervaring en expertise voor specifieke functies.

De vraag is of dat doel bereikt is en of de juiste instrumenten werden ontwikkeld. De functies vormen een kapstok, maar zijn geen doel op zich. Het aanduiden van een foute functie mag dus volgens Leen Laconte nooit gesanctioneerd worden. Indien na een eerste lezing blijkt dat een dossier beter kan geëvalueerd worden bij een andere commissie, moet het dossier snel aan die commissie worden overhandigd. Het moet bij de beoordeling niet uitsluitend, maar ook niet in eerste instantie, gaan om de vraag of een functie al dan niet goed is uitgewerkt en of alle verwachte elementen van een bepaalde functie al dan niet kunnen worden afgevinkt. Dat zijn eigenlijk niet de juiste vragen. Beoordelaars moeten integendeel nagaan hoe een dossier zich verhoudt ten opzichte van relevante parameters, zoals een interessant artistiek verhaal en plan, een goed evenwicht tussen het artistieke budget en de overheadkost, en de correcte verloning van de kunstenaars. Het nut van de functies ligt vooral op het metaniveau. Er moet een open begrippenkader zijn dat het mogelijk maakt om over artistieke praktijken en dossiers heen te spreken, los van disciplines en werkvormen, zonder een vooraf bepaalde waarde op een praktijk te kleven. Dit laat toe om na te gaan of er binnen de beoordelingen en binnen het kunstenveld over hetzelfde wordt gesproken. Het is belangrijk dat men in de toekomst openstaat voor diverse invullingen en innovatieve zienswijzen op de invulling van de functies. De procedure zal daardoor opnieuw dichterbij het oorspronkelijke doel komen.

Daarop gaat Leen Laconte nader in op de bijzondere functie participatie. Onlangs realiseerde de Karel de Grote-Hogeschool een studie over de mogelijke begripsinvullingen van de functie participatie. Het resultaat laat toe gesprekken

te voeren over artistieke praktijken, zonder waardenmeting, in tempore non suspecto. Het resultaat van deze intellectuele, academische arbeid blijft in de lade liggen. OKo roept de Vlaamse overheid dan ook op om de studie snel ter beschikking te stellen om de lopende gesprekken over de actuele kunstenpraktijk te verrijken.

Leen Laconte vat samen dat het eigen verhaal, de inhoud van de artistieke plannen terug in het hart van de beoordeling en het format moeten komen te staan. Deze zaken moeten een prominente plaats krijgen. De functies mogen niet de nieuwe tussenschotten worden.

Het toekomstplan komt in de procedure na de landschapstekening of de foto van het kunstenlandschap en na de ministeriële visienota. Die visienota is een uitnodiging van het beleid aan de sector om in te gaan op maatschappelijke aandachtspunten en uitdagingen.

De basis van het toekomstplan wordt gevormd door de uitgesproken en visionaire ideeën van kunstenaars en kunstenuorganisaties, die rekening houden met de beleidsprioriteiten uit de visienota van de minister, zoals ze neergeschreven worden in de aanvraagdossiers. In een toekomstplan komt, in tegenstelling tot bij de beoordeling van het individuele en dus losstaande aanvraagdossier, het integrale verhaal naar voren. Zo worden de samenhang en de onderlinge afhankelijkheid van de organisaties pas helemaal duidelijk. De levende biotoop die de kunstensector is kan dan pas volledig in de aandacht staan.

De redactie van het toekomstplan is een serieuze opdracht. OKo stelt voor te werken met inhoudelijke redacteuren, met name het college van de voorzitters geruggensteund door de administratie. Voor de inhoudelijke samenstelling van het toekomstplan gaat de redactie uit van de aanvraagdossiers die artistiek goed zijn bevonden.

De artistiek goedgekeurde plannen vormen eveneens het uitgangspunt voor de overheid om in de begroting middelen te voorzien ter realisatie. In een ideale wereld is het kunstenubudget hoog genoeg om de goede artistieke dossiers daadwerkelijk te realiseren.

Vervolgens bespreekt Leen Laconte de verschillende rollen, beginnend met de beoordelaars. OKo is een absolute voorstander van de peer-evaluatie en pleit niet voor een professioneel aangestelde pool van beoordelaars. Over het algemeen betreurt oKo dat de adviezen nog steeds onvoldoende getuigen van de volgende competenties: het kwaliteitsvol beoordelen van artisticeiteit; het kunnen oordelen los van de eigen subjectiviteit en de persoonlijke voorkeuren; over het oordelen zelf kunnen reflecteren en bijsturen; de organisatie- en sectorspecifieke expertise; zakelijke en beheersmatige inzichten.

De organisatie van hoorzittingen lijkt oKo een meerwaarde voor het uit de weg ruimen van subjectiviteit. Tegensprekelijkheid en recht op antwoord zijn erg belangrijk voor de betrouwbaarheid van een procedure. De interne controle binnen de administratie op de zakelijke adviezen moet ter harte genomen worden. Tegensprekelijkheid, continuïteit en intersubjectiviteit ontbreken op dit moment. Hieraan moet in de vernieuwde procedure de nodige aandacht gegeven worden. OKo is geen voorstander van het betrekken van externe zakelijke experts. Beoordelaars moeten zelf over voldoende zakelijke expertise beschikken, vaak meer dan nu het geval is, ook wat het zakelijke oordeel betreft.

De actuele stelling is dat onpartijdige voorzitters modereren. OKo vindt echter dat voorzitters best wel stevig vertrouwd zijn met het deel van de sector dat door hun commissie beoordeeld wordt. Het is de taak van de voorzitters om te

bewaken dat de procedure kwaliteitsvol verloopt in de plaats van enkel te modereren. Voorzitters moeten ook foutief aangebrachte informatie in een evaluatiedebat kunnen counteren. Oko vindt dat het voorzittersoverleg opnieuw permanent en structureel geïnstalleerd moet worden in functie van gelijkwaardigheid en van de landschapszorg, in overleg met de administratie. Al een hele tijd wordt de herinstallatie van dit voorzittersoverleg als een quick win naar voor geschoven, maar sedert 24 april zijn de voorzitters nog steeds niet bijeengekomen.

Wat de adviescommissie betreft, zijn er verschillende niveaus om het beoordelingssysteem te evalueren. Men moet oordelen of de beoordelingsprocedure goed en correct is gevolgd, maar ook of de gehanteerde beoordelingsmethodologie effectief leidt tot kwaliteitsoordelen. Dat eerste is redelijk eenvoudig, het tweede is een vraag op het metaniveau. Is het mogelijk dat hetzelfde orgaan dat het beoordelingssysteem heeft ontworpen, het ook op systemisch niveau gaat beoordelen, bijsturen of ten gronde herzien? Oko denkt dat dit beter door een andere partij gebeurt.

De adviescommissie is ofwel de bewaker van de ziel en de inhoudelijke doelstelling van het Kunstendecreet ofwel de auteur van het draaiboek. In het eerste geval moet zij alle reglementen, handelingen en procedures objectief en kritisch tegen het licht houden en eventueel laten bijsturen of grondig laten wijzigen. In het tweede geval kan zij nagaan of alle procedures uit dat draaiboek in de praktijk vlekkeloos worden gevolgd. Maar zij kan dan niet oordelen of deze procedures wel het gewenste doel bereiken.

De adviescommissie controleert nu niet alleen de procedure maar zou ook, terwijl ze zelf de ontwerper is van het draaiboek, het eigen werkstuk kritisch evalueren. Dat is lastig maar ook unfair om van haar te vragen. Eventuele systeemfouten zijn immers net voor degenen die het systeem ontworpen hebben, vaak zeer moeilijk zichtbaar. De adviescommissie heeft tot nu toe begrijpelijkerwijze geen fundamentele kritiek geuit op het eigen draaiboek, terwijl die wel degelijk geformuleerd kan worden. Oko vraagt om, in het toekomstige procedureverloop, de opmaak van het draaiboek en de controle op het resultaat ervan zeer duidelijk uit elkaar te houden.

OKo is kritisch over de adviescommissie. Haar werk speelde zich af achter gesloten deuren. Het is niet duidelijk wat de acties waren en of de commissie zich boog over de juiste problematieken. Er is dringend meer transparantie nodig.

Leen Laconte gaat in op de beoordelingsschalen. Er moeten dringend minder evaluatiemogelijkheden komen. Ze stelt vijf mogelijkheden voor: artistiek goed, artistiek onvoldoende, zakelijk goed, zakelijk nipt onvoldoende, zakelijk onvoldoende. Het toekomstplan wordt in principe enkel gemaakt met de organisaties waarvan het aanvraagdossier artistiek goed en zakelijk goed wordt beoordeeld. In de ideale wereld zit de eigenlijke ministeriële, politieke vrijheid in een deliberatie over de artistieke goede projecten, met zakelijk nipt onvoldoende. Die zouden toch, mits zakelijke coaching en voorwaarden, door de minister kunnen worden opgevist indien ze het optimale landschap vervolledigen.

Verder moeten we dringend af van een ranking die toelaat dat een ministeriële subsidiebeslissing eruit bestaat om met een lat over een Excelblad te schuiven tot een vooraf vastgelegd totaalbedrag is bereikt. Een dergelijke ranking is een ongepast instrument, een zichzelf respecterend cultuurbeleid onwaardig. Dergelijke ranking is enkel handig om de bevoegde minister de schijn van propere handen te bieden. De ranking wordt best veranderd door politieke, stevig gemotiveerde beslissingen. Het motto moet zijn: pas toe of leg uit. Positief beoordeelde dossiers – artistiek goed en zakelijk goed – moeten worden

gehonoreerd. Indien dit niet gebeurt, moet de minister daar een stevige motivering voor aandragen. Artistiek goede dossiers die zakelijk nipt onvoldoende scores, kunnen toch worden gehonoreerd, indien ook daaromtrent degelijk wordt gemotiveerd, bijvoorbeeld op basis van de visienota. Deze regeling moet gelden voor zowel de werkingssubsidies, als voor de kunstinstellingen en de project- en beursaanvragen.

Administratieve last is het gevolg van een overmatige controledrang van en controledruk voor een administratie. De sector is bereid om te antwoorden op alle vragen naar legitieme en nuttige informatie, waarmee ook effectief aan de slag wordt gegaan. OKo is daarom bijzonder blij over het aangekondigde initiatief van het Departement Cultuur, Jeugd en Media om de planlast te verlagen.

Het format is daarin beperkt tot het opvragen van enkel relevante informatie. Het biedt voldoende plaats om het eigenlijke, inhoudelijke verhaal weer te geven. Het actieplan wordt ofwel gewoon afgeschaft wegens geen meerwaarde ten opzichte van het werkingsverslag, ofwel herleid tot een eventueel nuttig minimum, zijnde een begroting met toelichting. De spreker wijst erop dat in het uitvoeringsbesluit van het Cultureel-erfgoeddecreet het actieplan alvast is afgeschaft. Ze meent dat dit dan ook in het Kunstendecreet moet kunnen.

Verder stelt oKo voor om de regel omtrent het minimumpercentage eigen inkomsten te veranderen. Het is de enige kwantitatieve norm in het decreet. Ze vraagt zich af of deze wel nuttig is. Biedt het instrument een echte meerwaarde? Ofwel halen organisaties die norm met de vinger in de neus en dan is het niet interessant, ofwel betreft het organisaties die er fundamenteel mee worstelen. Eigen inkomsten halen is niet evident voor sociaal-artistieke of kunsteducatieve organisaties. Zij zoeken nu andere wegen, die geen aarde aan de dijk brengen en waarmee ze zichzelf onrecht aandoen.

Er ontbreekt ook een instroomregeling. De projectenpot is daarvoor noch geschikt, noch bedoeld. Oko vraagt daarom een tussentijdse instroommogelijkheid voor structuren te bedenken.

Leen Laconte onderstreept tot slot hoe dringend het is om de negatieve spiraal te doorbreken, en om snel en goed te communiceren met partners, stakeholders en derden.

II. Vragenronde

1. Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer vraagt hoe men ervoor kan zorgen dat de juiste mensen, die expertise hebben en een sector kennen, zich aanmelden voor de beoordelingscommissies. Hoe kan zelfverklaarde expertise geverifieerd worden? Hij vraagt ook toelichting bij de rol die Herman Baeten ziet voor de voorzitters. In hoeverre zijn commissies met vaste kern compatibel met de losse commissiecellen uit het advies van oKo? Worden ook in de landschapstekening al visies op de toekomst ontwikkeld? Wat is de verhouding met de visienota van de minister? Klopt het dat men de zakelijke beoordeling met haar binair karakter pas uitvoert na de artistieke?

Orry Van de Wauwer vraagt de mening van de sprekers over peer-to-peerevaluatie en zelfregulering. Hoe verloopt dit concreet in de muzieksector? Hoe kijken de sprekers aan tegen het voorzittersoverleg dat oKo voorstelt? Welke rol kan de adviescommissie alsnog spelen voor Kunstenpunt? Waarom is de projectsubsidie niet geschikt voor de instroom? Wat vinden de sprekers van het

ontbreken van vergelijkbare criteria in de verschillende commissies? Hoe kan men zorgen voor meer objectiviteit in de beoordeling?

2. Katia Segers

Ook de fractie van *Katia Segers* vindt een aanpassing van het Kunstendecreet wenselijk. Ze verkiest dit boven een nieuw ontwerp van decreet. Het betekent echter niet dat men opnieuw alles in vraag moet stellen waar eerder consensus over was bereikt.

Katia Segers meent dat een beperking van het format de vergelijkbaarheid van de dossiers voor de verschillende criteria in gevaar zou kunnen brengen. Om die te garanderen is dat format destijds ingevoerd. Ze roept ook de vraag op wat er in de plaats gaat komen als men de ranking als basis schrapt, al is zij het eens dat die niet blind mag gehanteerd worden, maar daarvoor dient de landschapstekening.

Verder erkent Katia Segers dat beoordelaars zich niet alleen op een dossier mogen baseren maar geregeld naar voorstellingen moeten gaan kijken om voeling met het terrein te behouden. Ze is het eens om, net als bij het FWO, de derde stap van de hoorzitting in te voeren.

Katia Segers is het eveneens eens met de keuze voor één commissie per domein, maar niet met de beperking van expertise tot één thema. Het Kunstendecreet wilde toch de schotten tussen disciplines weg? Voor haar is deskundigheid niet gelijk aan professionele betrokkenheid. Het is belangrijk om naar een mix te streven. De landschapstekening is inderdaad cruciaal. Men moet niet alleen de intrinsieke kwaliteit van individuele dossiers beoordelen. In dat licht is het van belang dat het college van commissievoorzitters opnieuw samenkomt, samen met de adviescommissie.

Vervolgens bepleit ze de nodige aandacht voor de impact van de keuzes uit het Kunstendecreet op het veld. Ze geeft als voorbeeld de situatie in de culturele centra, waarin de grote groter werden en de kleine kleiner, maar de middenmoot verdwijnt, met een verkleind aanbod tot gevolg en een reductie tot comedy.

Verder is voor sp.a het precaire statuut van de kunstenaar een belangrijke kwestie. Zij pleit ervoor de idee van een sociaal charter op te nemen als criterium in het Kunstendecreet bij de beoordeling van dossiers. Doel is dan om alleen organisaties te subsidiëren die het sociaal charter onderschrijven en naleven.

Ook participatie blijft een belangrijke uitdaging, die niet naar de achtergrond mag verdwijnen.

Wat de instroom betreft, zijn projectsubsidies belangrijk, maar op een gegeven moment moet men ook in de structurele kunnen opgenomen worden. Katia Segers begrijpt dat het leeuwendeel geïnvesteerd wordt in het behoud van het bestaande, maar een stuk van de middelen moet ook naar nieuwe organisaties gaan. Wat de eigen inkomsten betreft, vraagt ze zich af of ze wel terug wil naar een tijd zonder enige inspanningsverplichting, waarin men voor 100 percent gesubsidieerd kon zijn. Dat sociaal-artistieke en experimentele initiatieven het daar moeilijker mee hebben, erkent ze wel. Inkomsten zoeken gaat niet alleen over geld, maar in de eerste plaats om verbindingen met samenleving en publiek.

3. Marius Meremans

Marius Meremans vindt het zeer omslachtig om voor elke organisatie een hoorzitting te organiseren. Hij vraagt zich af of dit haalbaar is, gezien het grote aantal. N-VA erkent dat aan de expertise van de beoordelaars moet gewerkt worden, maar blijft voorstander van een gemengde samenstelling van de commissies.

Tegenover de bemerking dat het zakelijke te veel invloed zou hebben gekregen, plaatst *Marius Meremans* de vaststelling dat onvoldoende kennis van en aandacht voor het zakelijke leidt tot problemen in de socio-economische positie van de kunstenaars. Organisaties die dat goed aanpakken, moeten volgens hem dan ook beloond worden, al beseft hij dat er steeds een spanningsveld zal zijn tussen het zakelijke en het artistieke.

Verder lijkt het hem heel moeilijk een alternatief te vinden voor ranking. Hij treedt bij dat vertrouwen nodig is, maar gelooft ook in verantwoording bij het beheer van publieke middelen.

De landschapsoefening brengt de moeilijkheid mee dat een zeer goed scorende organisatie niet wordt gehonoreerd omdat men de middelen elders wil inzetten tegen de verarming van het landschap. Dergelijke beslissing om gemotiveerd af te wijken ten gunste van minder populaire kunstvormen of -stromingen, lijkt hem de minister toe te komen.

Tot slot treedt *Marius Meremans* oKo bij dat het onderscheid tussen replek en verhaal niet nuttig is en anders mag bekeken worden.

4. Bart Caron

Volgens *Bart Caron* is het gewicht van het zakelijke advies te groot omdat het budget onder druk staat. Hij is het grotendeels eens met de geformuleerde alternatieven. Daar komt bij dat organisaties te sterk afhankelijk zijn van die ene, particuliere ambtenaar die hun dossier behandelt. Bovendien is het niet noodzakelijk dezelfde als vorige keer. Dat geldt overigens niet alleen voor het zakelijke, maar ook voor het artistieke. Het blijkt dat ambtenaren nogal verschillen in hun interpretatie en waardering van criteria. Hij kent voorbeelden waarin identieke situaties de ene keer positief, de andere keer negatief worden beoordeeld. Om die reden pleit hij voor een meer collectieve beoordeling, in het bijzonder van het zakelijke, omdat het zo zwaar weegt. Het aantal beoordelaars is belangrijker voor hem dan het aantal categorieën. Hij vindt wel dat iemand met een compleet negatieve zakelijke beoordeling niet aan de artistieke startlijn moet komen, al gaat het om een klein groepje. De meeste organisaties zitten ergens tussenin. Over het algemeen zijn de zakelijke adviezen wel heel degelijk gemaakt.

Bart Caron meent dat de doelstellingen van het decreet niet helemaal gehaald zijn, wat het artistieke advies betreft. Het uitschakelen van de smaakmodus is gelukt, maar tegelijk werd er een gebrek aan continuïteit en aan artistieke context binnengehaald. Er liggen wel goede voorstellen op tafel om die opnieuw een plaats te geven. Hij geeft het idee van commissies met een vaste kern en wisselende mensen eromheen als voorbeeld.

Het aanvankelijke opzet om de functies te laten voorgaan op de disciplines, omwille van de zelfsturing waarin organisaties zelf bepalen wat ze willen, is verloren gegaan. De commissies worden georganiseerd per discipline, waaraan in het beste geval een specialist wordt toegevoegd. *Bart Caron* vraagt de visie van de sprekers hierover. Zijn eigen ervaring leert dat in verschillende commissies

dezelfde functies aantoonbaar ongelijk worden beoordeeld. Hij is dan ook het idee van een open format bij de aanvraag genegen, waarin de organisatie de verschillende dimensies toelicht en daarbij zelf de volgorde bepaalt. Artistieke bedrijvigheid laat zich niet meten met functiegewichten.

De visienota is gebaseerd op de landschapstekening. Bart Caron had verwacht dat de nota de visie van de minister op het toekomstige landschap zou weergeven, en daarmee het kader zou vormen voor het werk van de beoordelingscommissies. Hij vraagt welke relatie de sprekers zien met het toekomstplan. Voldoet de bijkomende mogelijkheid van meerjarige projecten niet voor de zorg om de instroom? Hij vraagt of de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media over de vermelde evaluatiedocumenten van de administratie kan beschikken, voor zover ze een publiek karakter hebben.

Volgens Bart Caron is het draaiboek de verantwoordelijkheid van de overheid. De operationalisering moet echter maximaal bij het college van voorzitters liggen. Zou het in die taakverdeling niet zinvol zijn er meteen de adviescommissie van te maken, of die laatste gewoon af te schaffen?

Wat het sociaal charter betreft, zou de toepassing van cao's en regelgeving vanzelfsprekend moeten zijn. Is het niet beter dat bij decreet af te dwingen, met een boetesysteem voor wie er zich niet aan houdt? Eerder pleitte Bart Caron om de correcte beloning van kunstenaars aan de hand van een steekproef te onderzoeken. De vraag is of dit volstaat om het precaire karakter van hun positie aan te pakken. Verder is hij geïnteresseerd in de genoemde studie over de functie participatie.

III. Antwoordenronde

1. Herman Baeten

Herman Baeten antwoordt dat de administratie de expertise doorlicht, maar niet grondig genoeg. Hij herhaalt hoe moeilijk het is om degelijke mensen te vinden die niet betrokken zijn bij de sector. Het is beter dat te erkennen en te kiezen voor transparantie. Zijn eigen ervaring leert dat leden waakzaam zijn als iemand een dossier te zeer verdedigt. Er wordt dan meteen tegengas gegeven, wat een goede vaststelling is. Bovendien gaan zij die direct betrokken zijn bij een agendapunt, buiten, en dan wordt er ook scherper geoordeeld. Hij maakt zich dan ook niet veel zorgen daarover, behalve als de commissie beperkt is tot vier of vijf mensen.

Herman Baeten weet niet of hoorzittingen zo onmogelijk zijn. Nu discussiëren commissies ook al minimum een uur over dossiers, behalve over de zeer goede en zeer slechte. Als men over voldoende mensen en commissies beschikt, is het volgens hem mogelijk.

Het huidige probleem is volgens Herman Baeten eerder het grote verloop, waardoor er te weinig eenheid is. Thans mag men immers slechts twee keer in een beoordelingscommissie zitten.

Het is een uitdaging om beoordelaars te vinden, want de inspanning is groot en men moet het niet doen voor de centen. Zelf vindt Herman Baeten dat alle betrokkenen in de sector de bijdrage een paar keer moeten leveren. Het is goed voor iedereen dat men vanonder zijn kerktoren uitkomt en het gesprek aangaat met andere beoordelaars. De spreker bepleit een proactieve aanpak op dit vlak, al moet de politiek zich niet te veel bemoeien met de keuze van beoordelaars. De

administratie kent hen beter en weet waarin ze precies betrokken zijn. Dat levert een mooiere en beter gemengde samenstelling op.

Wat de verhouding tussen het zakelijke en artistieke advies betreft, gold zijn kritiek vooral de herhaalde vaststelling dat die laatste voornamelijk over zakelijke aspecten gaan. Dat zou niet mogen. De artistieke commissie moet zich met het artistieke bezighouden en zeker geen zakelijke criteria fout gaan beoordelen. De administratie heeft hen uiteindelijk teruggefloten maar dat had eerder gekund. Herman Baeten is het eens met de stelling dat wie zakelijk helemaal niet in orde is, geen positieve beoordeling krijgt, tenzij men artistiek mooie dingen doet en nog een kans krijgt van de minister, mits begeleiding.

Met werkbezoeken heeft Herman Baeten geen goede ervaring, want ze zijn te terloops. Ze zijn ook vooraf aangekondigd, wat de vraag doet rijzen of ze een goed beeld opleveren. Hij is wel voorstander van prospectie. Men moet de organisaties zien. De beoordelaars moeten dat telkens opnieuw doen. Occasionele liefhebberij volstaat niet. Men moet bereid zijn vier jaar lang een grote inspanning te doen.

Cao's worden normaal gerespecteerd, want worden geïnspecteerd door de administratie. Als dat niet gebeurt, vindt men dat terug in het rapport.

2. Delphine Hesters

Voor *Delphine Hesters* moet bij de keuze van beoordelaars hun expertise centraal staan. Feitelijk zijn dat meestal mensen uit de sector, al heeft zij geen bezwaar tegen andere. Zelf is ze voorstander van een combinatie van een open oproep, die andere profielen oplevert, en zelf actief op zoek gaan naar geschikte mensen. Dat laatste kan zowel door de administratie als door Kunstenpunt en oKo. Beide moeten wel gevolgd worden door een doorlichting van de gemelde expertise.

Volgens Delphine Hesters is het interessant dat het methodologische draaiboek wordt geschreven door een combinatie van de voorzitters, de administratie en de procedure-experts. Diezelfde samenstelling bepleit ze ook bij de evaluatie. Voor het toezicht op het feitelijke verloop kan men een aparte commissie inzetten, met beoordelaren die voor die ronde die rol krijgen. Ook Kunstenpunt heeft vragen bij de adviescommissie in haar huidige vorm, ook al heeft zij in de aanloop een grote rol gespeeld.

Wat de ranking betreft, denkt Delphine Hesters dat altijd een rangordening zal worden gemaakt. Het belangrijkste is dat de ranking geen doel is maar een middel in het gesprek.

Zonder schotten betekent volgens Delphine Hesters dat sectoren gelijkwaardig behandeld worden en dat multidisciplinaire praktijken een plek krijgen. Dit impliceert echter niet dat individuen expertise hebben op veel terreinen. Kunstenpunt probeert de breedte van het veld te vatten met een inhoudelijke ploeg mensen, die zich elk voor zich hooguit geschikt achten om een of twee subdisciplines in heel Vlaanderen te beoordelen. Zij bevestigt het belang van prospectie in de kennisopbouw, waarbij ze opmerkt dat de kosten daarvoor sinds februari niet meer worden terugbetaald aan de leden.

Bart Caron herinnert eraan dat de indieners van het Kunstendecreet voor een dergelijke betaling waren, om willekeur te vermijden. De genoemde beslissing is echter door de minister genomen in het licht van zijn budget.

Delphine Hesters blijft erbij dat die moeilijk is voor wie niet professioneel in de sector zit, in die mate dat ze daardoor afhaken, met name door de verplaatsingskosten.

Verder moet de norm voor zakelijk beheer, zeker voor gevestigde organisaties, niet naar omlaag, verzekert de spreker. Wel heeft zij gewezen op een ongewenst effect van de vijfpuntenschaal in de procedure. Dat moet men vermijden. De individuele beoordeling laten volgen door een landschapstoets is alleen moeilijk omdat het budget niet volstaat voor alle beoordelingen van voldoende kwaliteit. De pijnlijke realiteit dat niet iedereen die de norm haalt, een positief advies krijgt, bestaat al. Zij gelooft niet dat men deze oefening aan de minister kan overlaten, al kan die zijn eigen accenten aanbrengen in zijn visienota.

Dat disciplines voor functies komen in de ordening en de expertisematching klopt met de realiteit. De toevoeging van functies is er gekomen om specifieke expertise over hun realiteit naar voren te halen. Daardoor konden ook de criteria verfijnd worden. Beide argumenten – aanvullende expertise en verfijnde criteria – blijven overeind.

Delphine Hesters bevestigt dat de toepassing van cao's de norm is, die ook doorgaans werkelijk wordt toegepast door organisaties. Dat is echter slechts één aspect van de precaire positie van de kunstenaar. Zo is het effect van projectwerking veel groter. Veel en moeilijker te controleren inkomsten gaan via vergoedingen, coproductieovereenkomsten of uitkoopsommen. Bij beeldende kunsten moet misschien meer getoetst worden of de kunstenaars wel worden betaald. Meer controle is wenselijk, evenals meer middelen, maar daarmee is het volgens haar niet opgelost.

De landschapstekening maakt een sterkte-zwakteanalyse van de huidige toestand, waarin de mogelijke werven voor de toekomst zichtbaar worden gemaakt, zonder dat gezegd wordt hoe dat moet gebeuren. Zij is gericht aan de minister, niet aan de beoordelaars. De spreker betwijfelt dan ook of ze handvatten aan die laatsten kan aanreiken.

3. Leen Laconte

Leen Laconte is het met veel uitspraken van de andere sprekers eens. De oefening door het Kunstenpunt is inderdaad een liefst objectieve analyse van de actuele toestand, waarvan het eventuele evaluatieve element niet politiek of subjectief kan zijn.

De goed gedocumenteerde visienota van de minister geeft te weinig prioriteiten of richting aan. Ook hij spreekt zich niet uit over de manier waarop een werf moet aangepakt worden. De daarvoor nodige kennis ligt immers bij de sector zelf. Organisaties passen haar toe in hun toekomstplan, dat na de beoordeling komt maar voor de beslissing.

Het zakelijke gaat oKo bijzonder ter harte, al is het artistieke uiteraard even belangrijk, evenals hun samenhang. Men zou wel kunnen zeggen dat in de kunsten iets coulanter mag omgesprongen worden met het eerste, als het tweede goed is, maar men mag nooit onder de lat gaan. Het probleem in de vorige ronde was echter iets anders, namelijk de manier waarop het zakelijke ook aan bod kwam in de artistieke beoordeling, met beoordelaars die daar niet altijd een even goed zicht op hadden. Zij verneemt dat dit intussen rechtgezet is.

Over het draaiboek is *Leen Laconte* het eens met *Kunstenpunt*. De adviescommissie is moeilijk te beoordelen omdat er zo weinig transparantie is over haar werkzaamheden. Ze herhaalt wel haar kritiek op de gelijktijdige positie van

rechter en betrokken partij. Wel nuttig lijkt haar, naar Nederlands voorbeeld, een orgaan dat totaal buiten alles en iedereen staat, om een analyse voor en na de procedure te maken. Het moet wel deskundig zijn en transparant werken.

Wat de preciaire positie betreft, wijst Leen Laconte erop dat oKo als werkgeversorganisatie aan het sociaal overleg deelneemt. Het heeft daarin altijd gepleit voor correcte honorering van kunstenaars. De cao is verplicht in het Kunstendecreet. Er wordt ook gewerkt aan een charter, dat modellen bevat waarvan kunstenaars gebruik kunnen maken om hun onderhandelingspositie te verstevigen en minstens gelijkwaardiger te maken dan thans het geval is. Tegelijk zijn verbeteringen nodig aan het kunstenaarsstatuut op zich. Een heel amalgaam aan instrumenten moet ingezet worden.

Leen Laconte is het eens dat ook de door oKo voorgestelde vijf categorieën een rangorde oplevert, maar de oefening moet in eerste instantie en in hoofdzaak inhoudelijk blijven.

Wat repliek en verhaal betreft, pleit oKo niet voor een afschaffing. Recht op antwoord blijft nodig, zoals de praktijk aantoont. Wel moet die stap dezelfde kansen opleveren voor iedereen.

In de huidige financiële realiteit genereert elke organisatie eigen inkomsten. Wat ze zijn en zouden moeten zijn, is een andere kwestie. Dat Europese inkomsten blijkbaar niet worden meegerekend, vindt oKo jammer. Er zijn ook andere eigen middelen dan klaar geld. Op het vlak van de toegang tot fiscale middelen, is nog veel werk aan de winkel.

Bart Caron wijst op een gevolg van het werken met pools voor de beoordelingscommissies: soms maakte de helft van de leden nooit een activiteit mee van de organisaties waarover ze moesten oordelen. Er moet een systeem gevonden worden om dat te vermijden. Met het oog op prospectie en lange termijn pleit hij nogmaals voor commissies met een vaste kern voor minstens de duur van een structurele periode. Tot slot moet men de interpretatie van de criteria uit het Kunstendecreet in alle commissies gelijkvormig krijgen aan de hand van explicitering en vorming, in het bijzonder wat de functies betreft.

Bart Caron dankt de sprekers voor hun boeiende toelichtingen.

Bart CARON,
voorzitter

Orry VAN DE WAUWER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

cao	collectieve arbeidsovereenkomst
DNA	desoxyribonucleic acid
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
oKo	Overleg Kunstenorganisaties
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten